

Makine Öğrenmesi

Giriş

Doç. Dr. İlhan AYDIN

- Makine Öğrenimi Nedir?
- “Öğrenme, bir sistemin deneyimden elde ettiği performansı iyileştirdiği herhangi bir süreçtir.”
- Tom Mitchell'in tanımı (1998):
- Makine Öğrenimi aşağıdaki görevler için algoritmaların çalışmasıdır.
  - performans P yi artırma
  - bazı T görevleri
  - deneyim E yi kullanma.
- İyi tanımlanmış bir öğrenme görevi $\langle P, T, E \rangle$ ile verilir.

Makine Öğrenmesi

Klasik bilgisayar programı

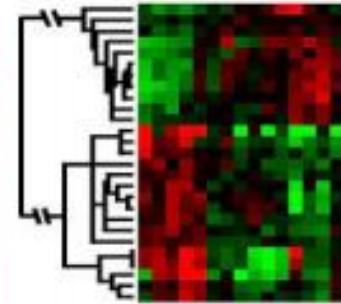

Makine öğrenmesi

Makine Öğrenmesi vs Klasik programlama

- İnsan uzmanlığı mevcut değil (Mars'ta gezinme)
- İnsanlar uzmanlıklarını açıklayamazlar (konuşma tanıma)
- Modeller kişiye özel olmalıdır (kişiye özel ilaç)
- Modeller çok büyük miktarda veriye dayanır (genomik)

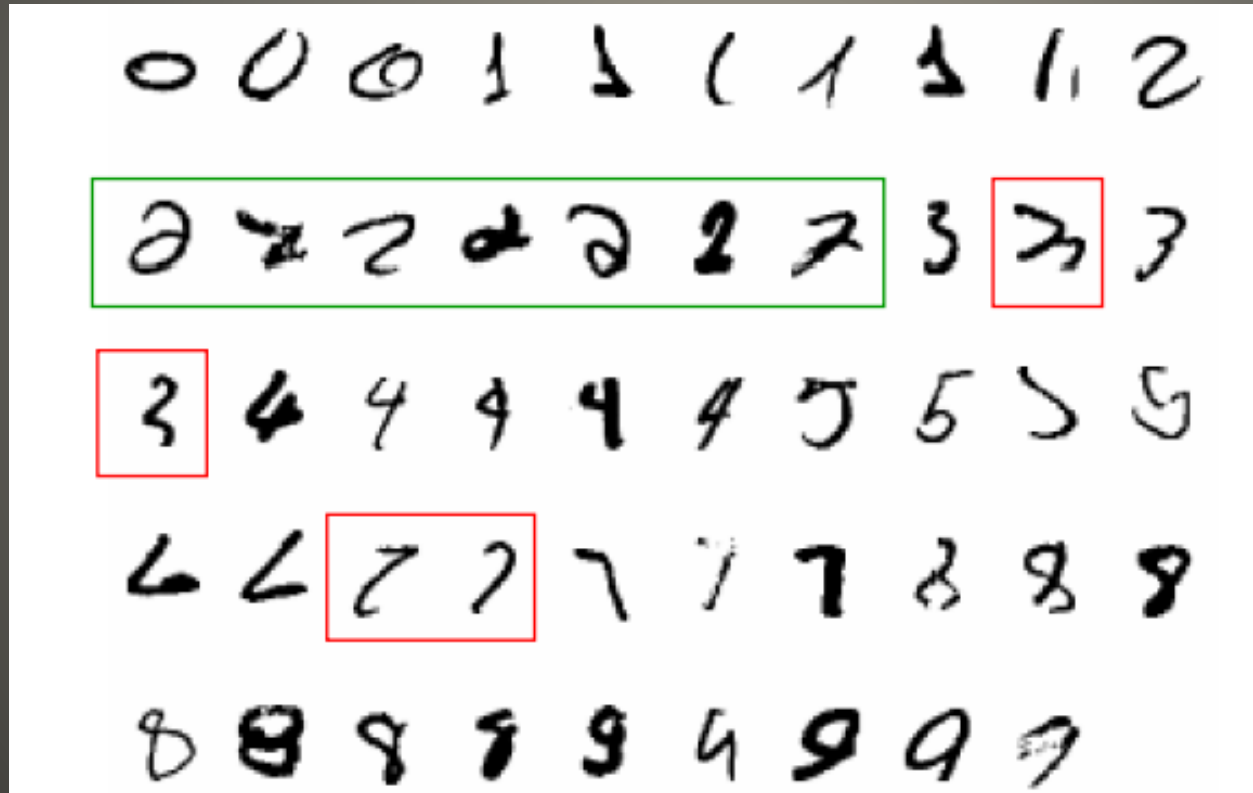

Öğrenmek her zaman yararlı değildir:

- Bordro hesaplamak için "öğrenmeye" gerek yoktur

Ne zaman Makine Öğrenmesi?

- Makine öğrenimi gerektiren bir görevin klasik bir örneği:
- Neyin 2 olduğunu söylemek çok zor

Ne zaman Makine Öğrenmesi?

- Bir öğrenme algoritması kullanarak en iyi şekilde çözülen bazı görev örnekleri
- Örüntü tanıma:
  - Yüz kimlikleri veya yüz ifadeleri
  - El yazısı veya sözlü kelimeler
  - Tıbbi görüntüler
- Örüntü Üretme:
  - Görüntüler veya hareket dizileri oluşturma
- Anormallikleri tespiti:
  - Olağandışı kredi kartı işlemleri
  - Bir nükleer santralde olağandışı sensör okuma modelleri
- Tahmin:
  - Gelecekteki hisse senedi fiyatları veya döviz kurları

Makine Öğrenmesi ile çözülen problemler

Web Search

Computational
Biology

Robotics

Finance

Social Networks

Software
Debugging

Space
Exploration

E-Commerce

Information
Extraction

Your Favorite
Area

Bazı Uygulamalar

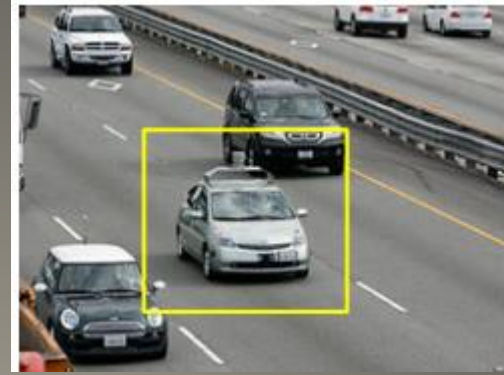

- E deneyimine dayalı olarak performans metriği P'ye göre T görevinde iyileştirme
- T: Dama oynamak
- P: Rastgele bir rakibe karşı kazanılan oyunların yüzdesi
- E: Kendine karşı alıştıрма oyunları oynamak
- T: Elle yazılmış kelimeleri tanıma
- P: Doğru sınıflandırılmış kelimelerin yüzdesi
- E: El yazısı kelimelerin insan etiketli görüntülerinin veritabanı
- T: Görüntü sensörlerini kullanarak dört şeritli otoyollarda sürüş
- P: İnsan tarafından değerlendirilen bir hatadan önce kat edilen ortalama mesafe
- E: Kaydedilmiş bir dizi görüntü ve direksiyon komutları
- bir insan sürücüyü gözlemlemek.
- T: E-posta mesajlarını spam veya yasal olarak sınıflandırın.
- P: Doğru sınıflandırılmış e-posta mesajlarının yüzdesi.
- E: Bazıları insan tarafından verilen etiketlere sahip e-posta veritabanı

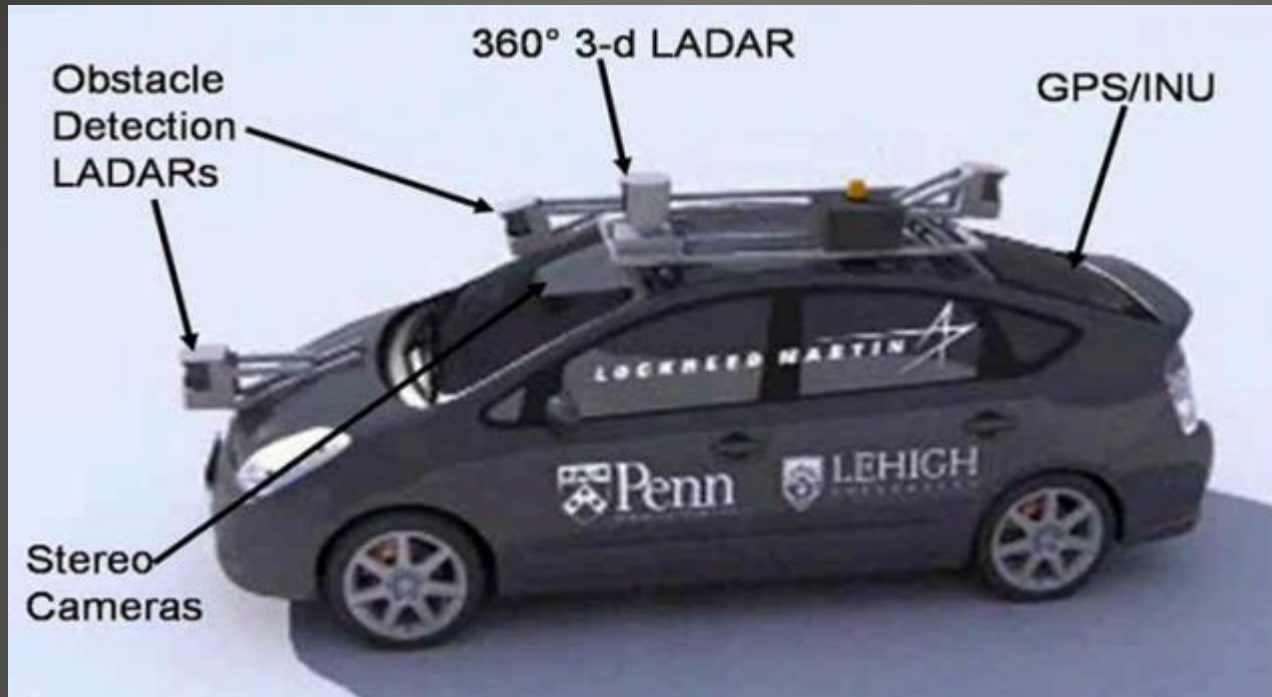
Öğrenme görevinin tanımı

- Nevada, Haziran 2011'de otonom araçların yollarda sürmesini yasal hale getirdi.
- • 2013 itibariyle, dört eyalet (Nevada, Florida, California ve Michigan) otonom arabaları yasallaştırdı

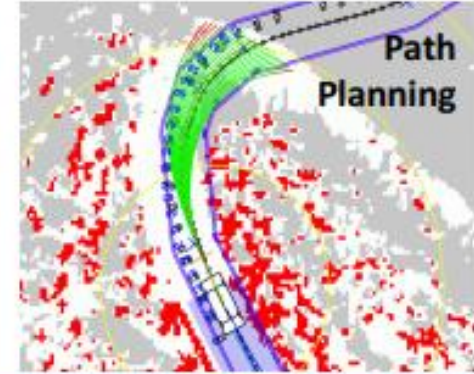

Makine Öğreniminin Son Teknoloji Uygulamaları

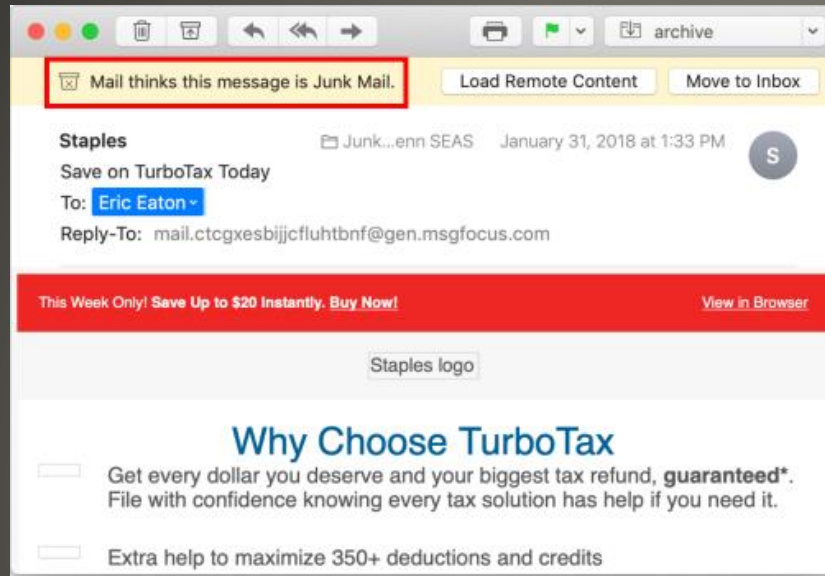
Otonom Araba Sensörleri

Makine Öğreniminin Son Teknoloji Uygulamaları

Images and movies taken from Sebastian Thrun's multimedia website.

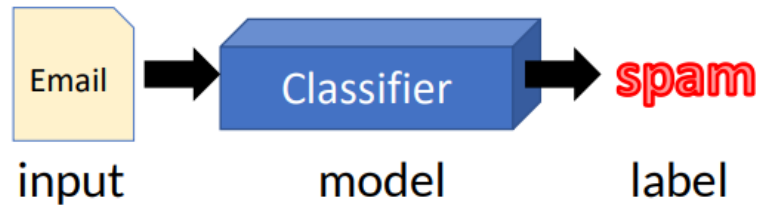
Makine Öğreniminin Son Teknoloji Uygulamaları

Bu bir ikili sınıflandırma görevidir:

Girişe (bir e-posta mesajı) etiket (yani spam/spam olmayan) atayın

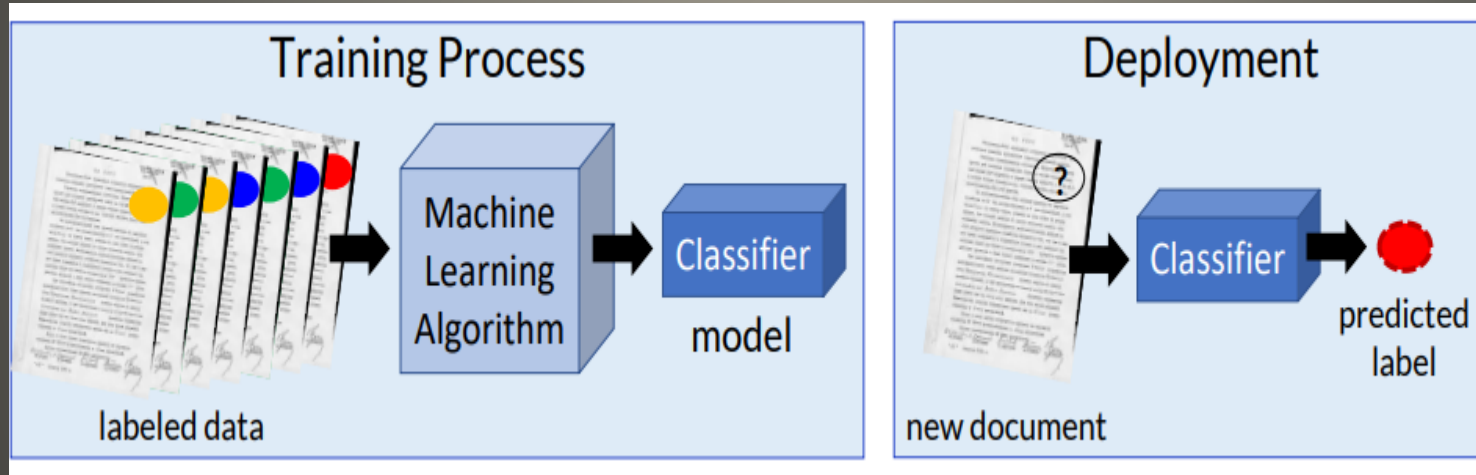
- Sınıflandırma, girdiye hangi etiketin atanacağını belirlemek için bir model (bir sınıflandırıcı) gerektirir.

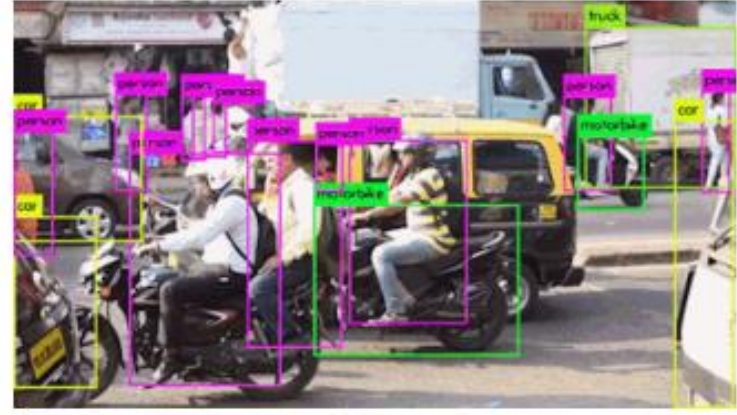
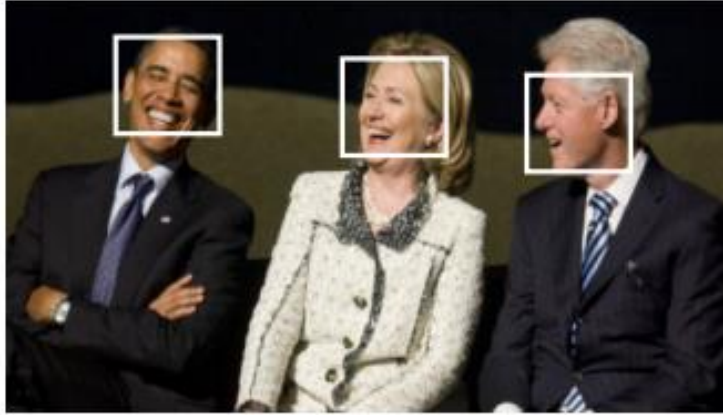
Makine Öğreniminin Son Teknoloji Uygulamaları

- Uygulama: Doküman Sınıflandırma
- Bu, çok sınıflı bir sınıflandırma görevidir:
- oGiriş için etiket (yani Politika, Spor, Finans, Sanat) atayın

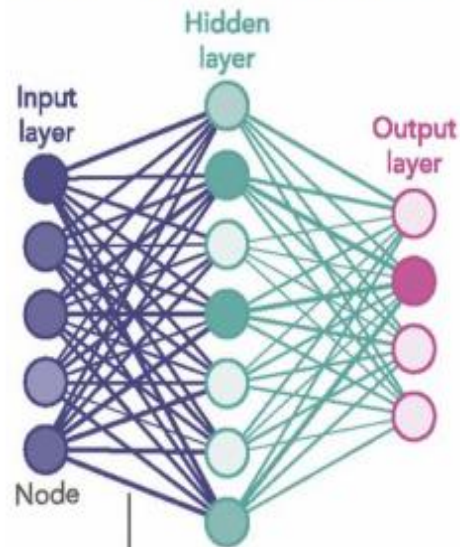

Makine Öğreniminin Son Teknoloji Uygulamaları

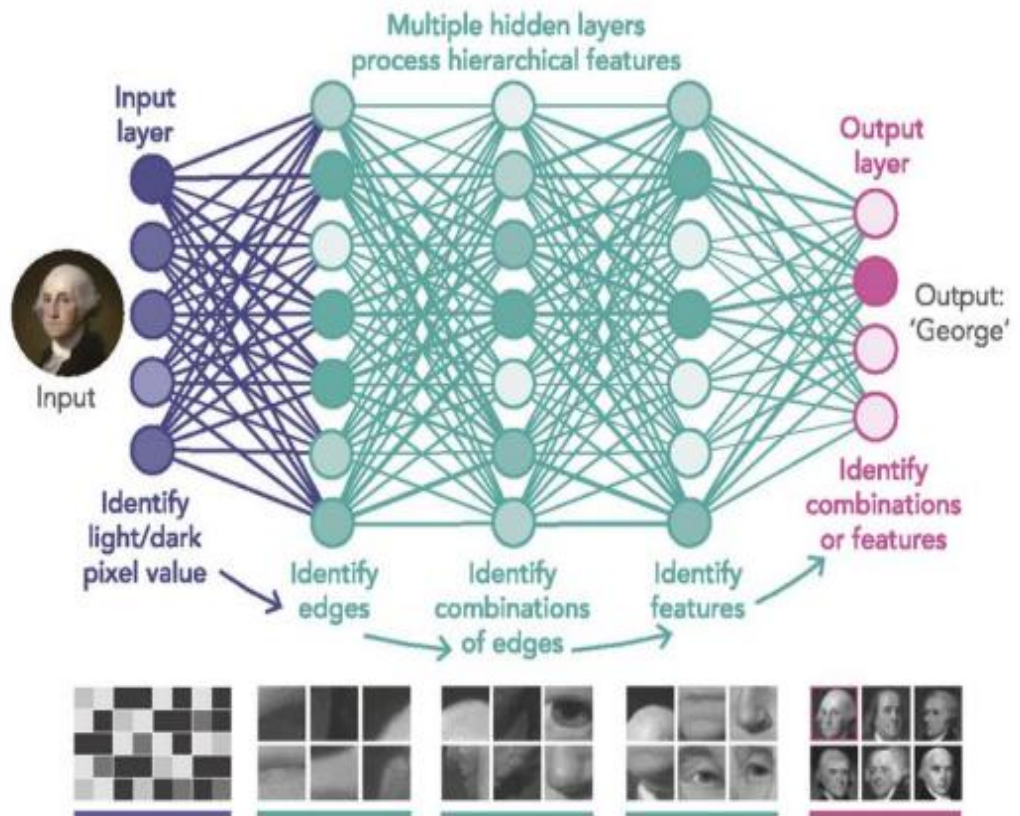
Makine Öğreniminin Son Teknoloji Uygulamaları

1980s-Era Neural Network

Links carry signals from one node to another, boosting or damping them according to each link's 'weight'.

Deep Neural Networks

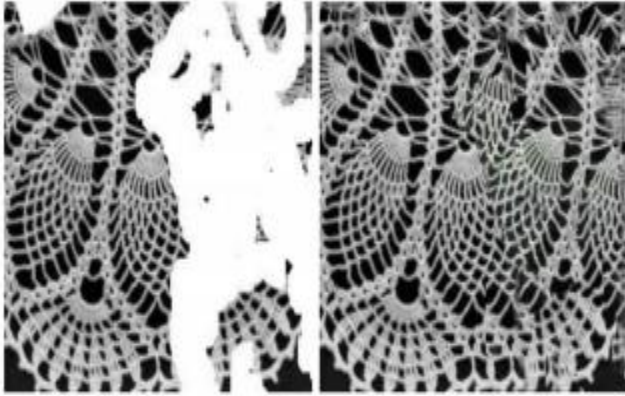

Derin Öğrenme ile Yeni Yaklaşımlar

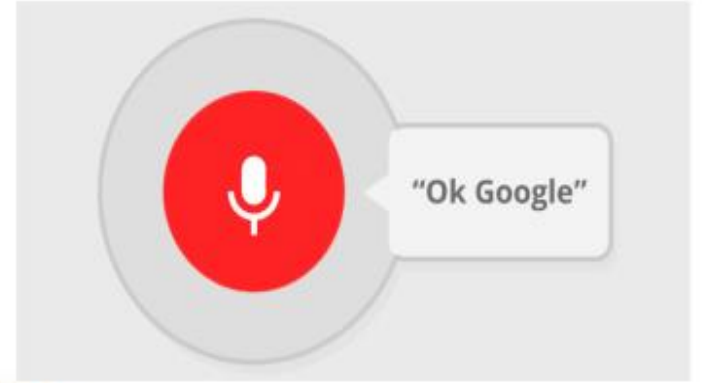

Derin Öğrenme ile Sahne Tanıma

**Derin Öğrenme Modellerinden
Çıkarım**

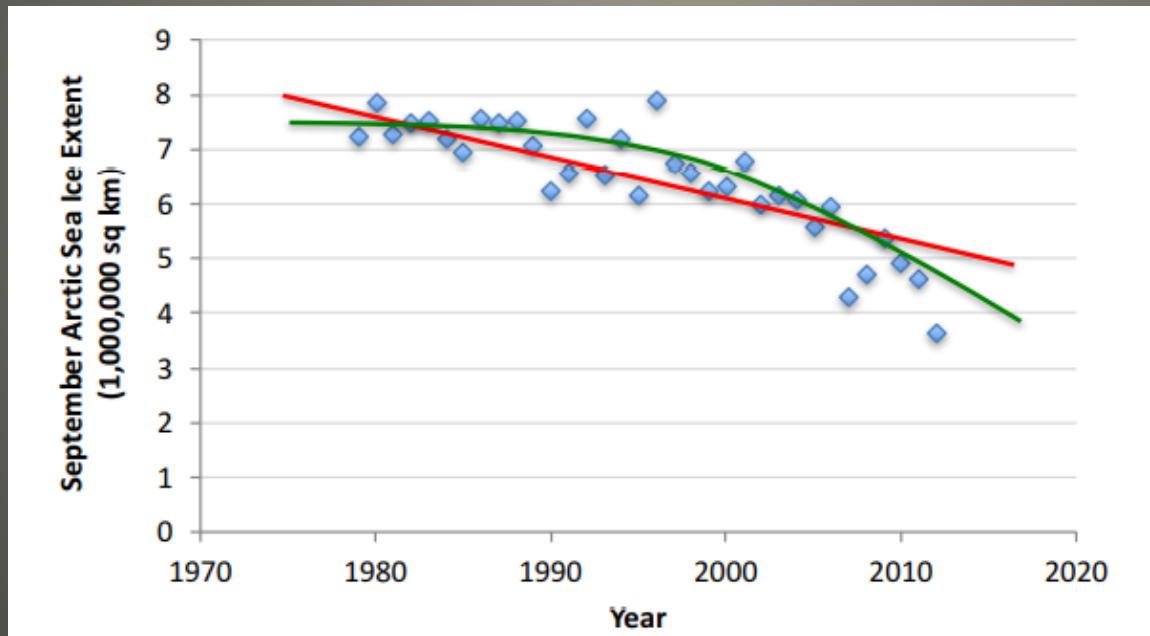
Derin Öğrenmenin Ses Üzerindeki Etkisi

- Eğitici (supervised) öğrenme
  - Verilen: eğitim verisi+ arzu edilen çıktılar (etiketler)
- Eğitici (unsupervised) öğrenme
  - Verilen: Eğitim verisi (çıkı verisi yok)
- Yarı eğitici (semi-supervised)
  - Verilen: eğitim verisi+ bazı çıkı verileri
- Takviyeli Öğrenme
  - Hareketlerin bir sırasından ödülleri

Öğrenme Türleri

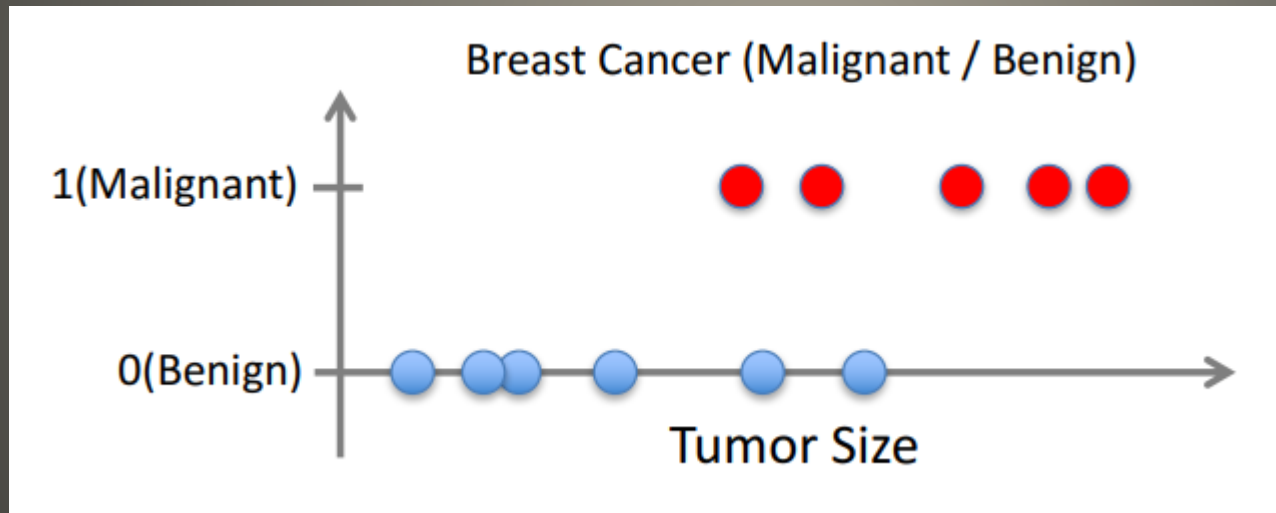

- Verilen $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$
- x verildiğinde y 'yi tahmin etmek için $f(x)$ fonksiyonunu öğrenmek
- – y gerçek değerlidir == regresyon

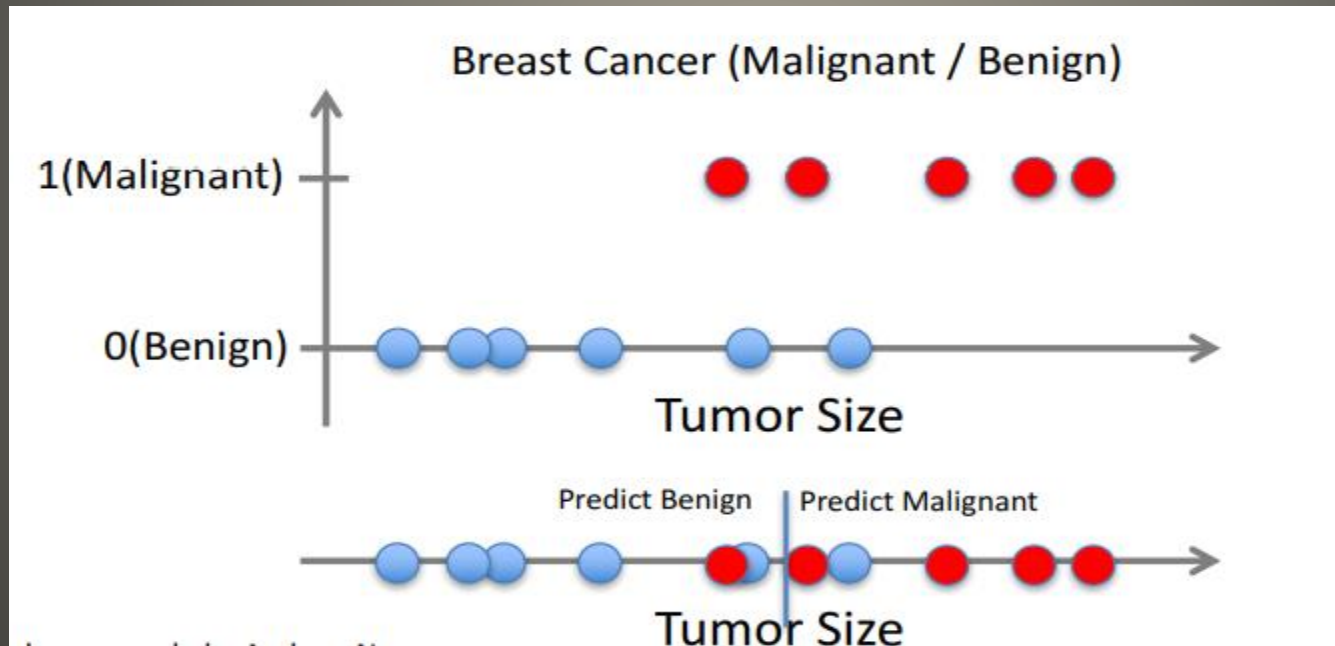
Eğitici Öğrenme: regresyon

- Verilen $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$
- x verildiğinde y 'yi tahmin etmek için $f(x)$ fonksiyonunu öğrenin
- – y kategoriktir == sınıflandırma

Eğitici Öğrenme: Sınıflandırma

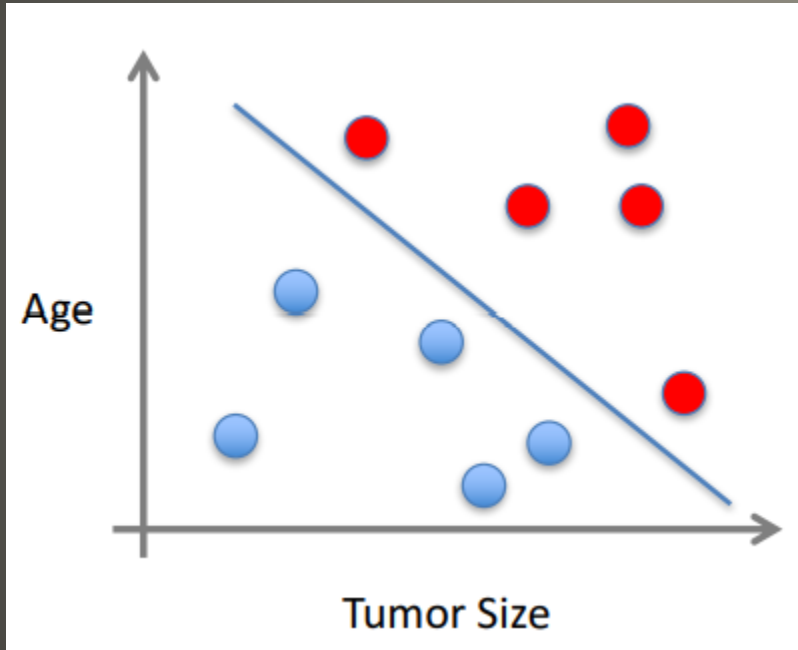
- Verilen $(x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n)$
- x verildiğinde y 'yi tahmin etmek için $f(x)$ fonksiyonunu öğrenin
- – y kategoriktir == sınıflandırma

Eğitici Öğrenme: Sınıflandırma

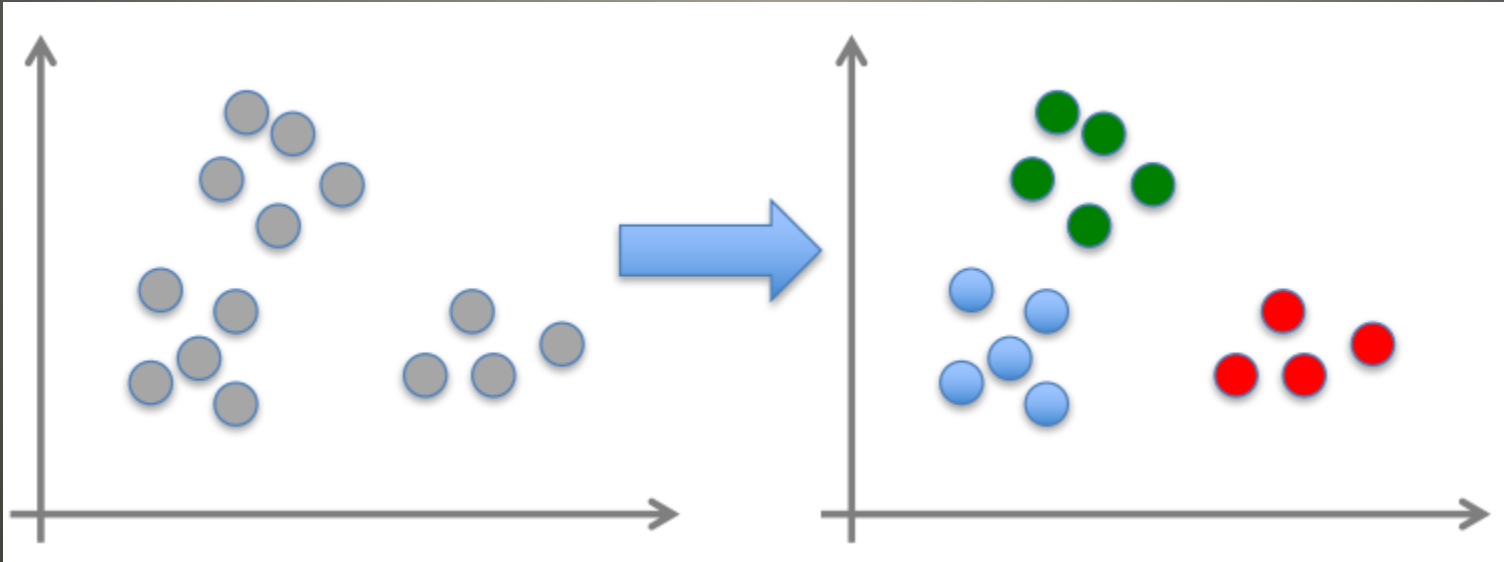
- X çok boyutlu olabilir
  - Her bir boyut bir özelliğe karşılık gelir.

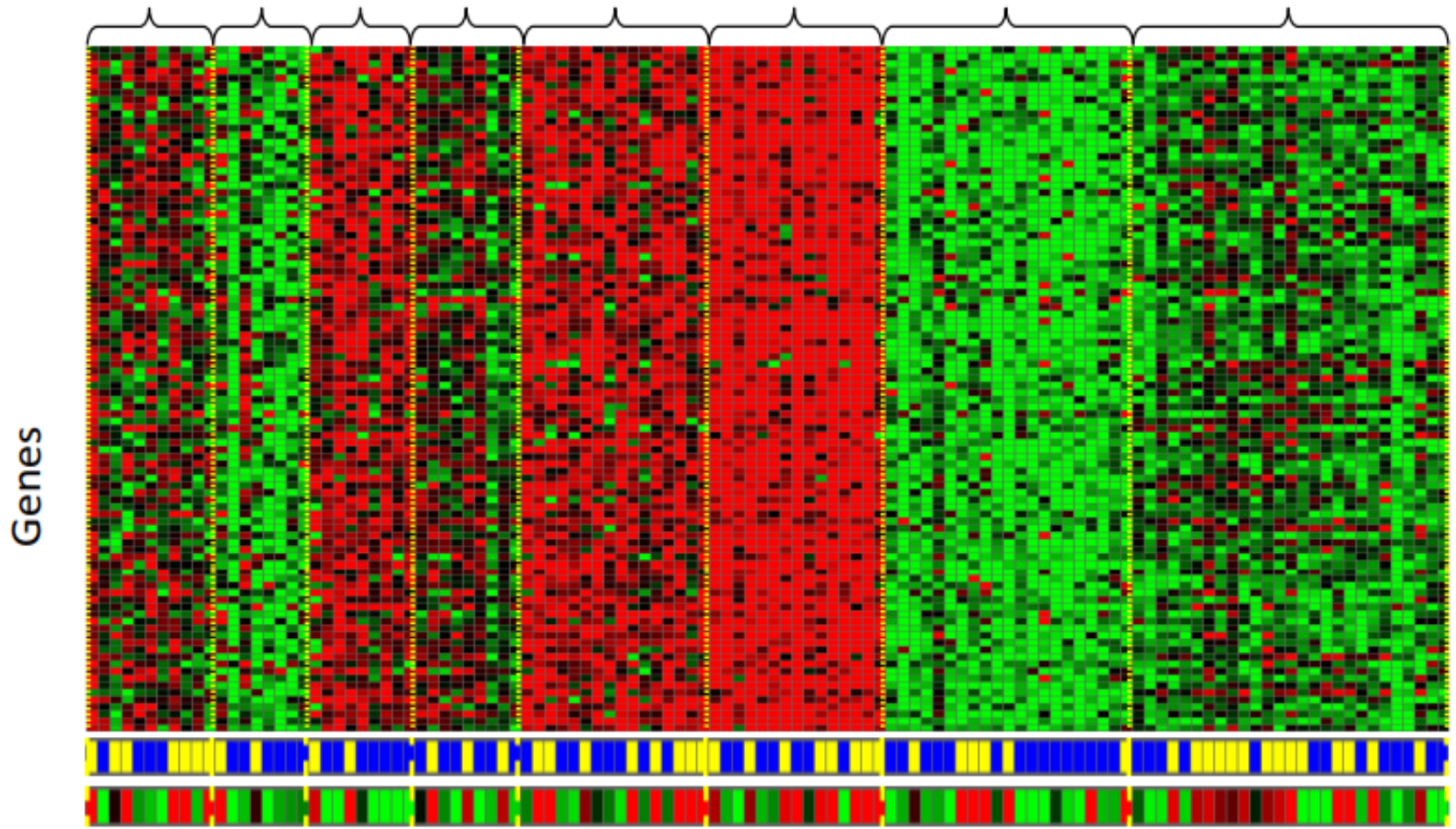
- Küme Kalınlığı
- Hücre Boyutunun Tekdüzeliği
- Hücre Şeklinin Tekdüzeliği

Eğitici öğrenme: Sınıflandırma

- $x_1, x_2, \dots, x_n$ verilsin (Sınıf etiketi yok)
- Çıktı x 'lerin arkasındaki gizli yapıyı keşfetme
  - Örneğin kümeleme

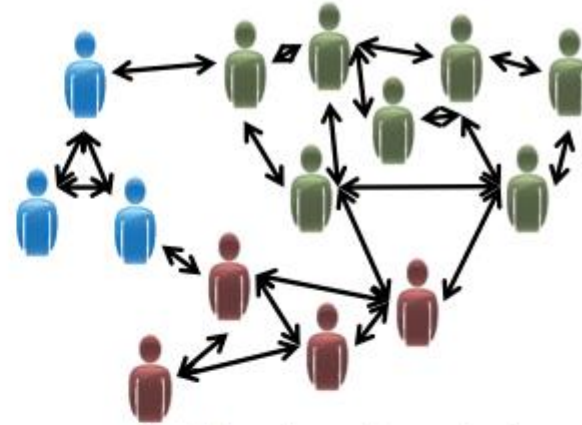
Eğiticişiz öğrenme: Kümeleme

Genomik uygulama: bireyleri genetik benzerliğe göre gruplandırma

Organize computing clusters

Social network analysis

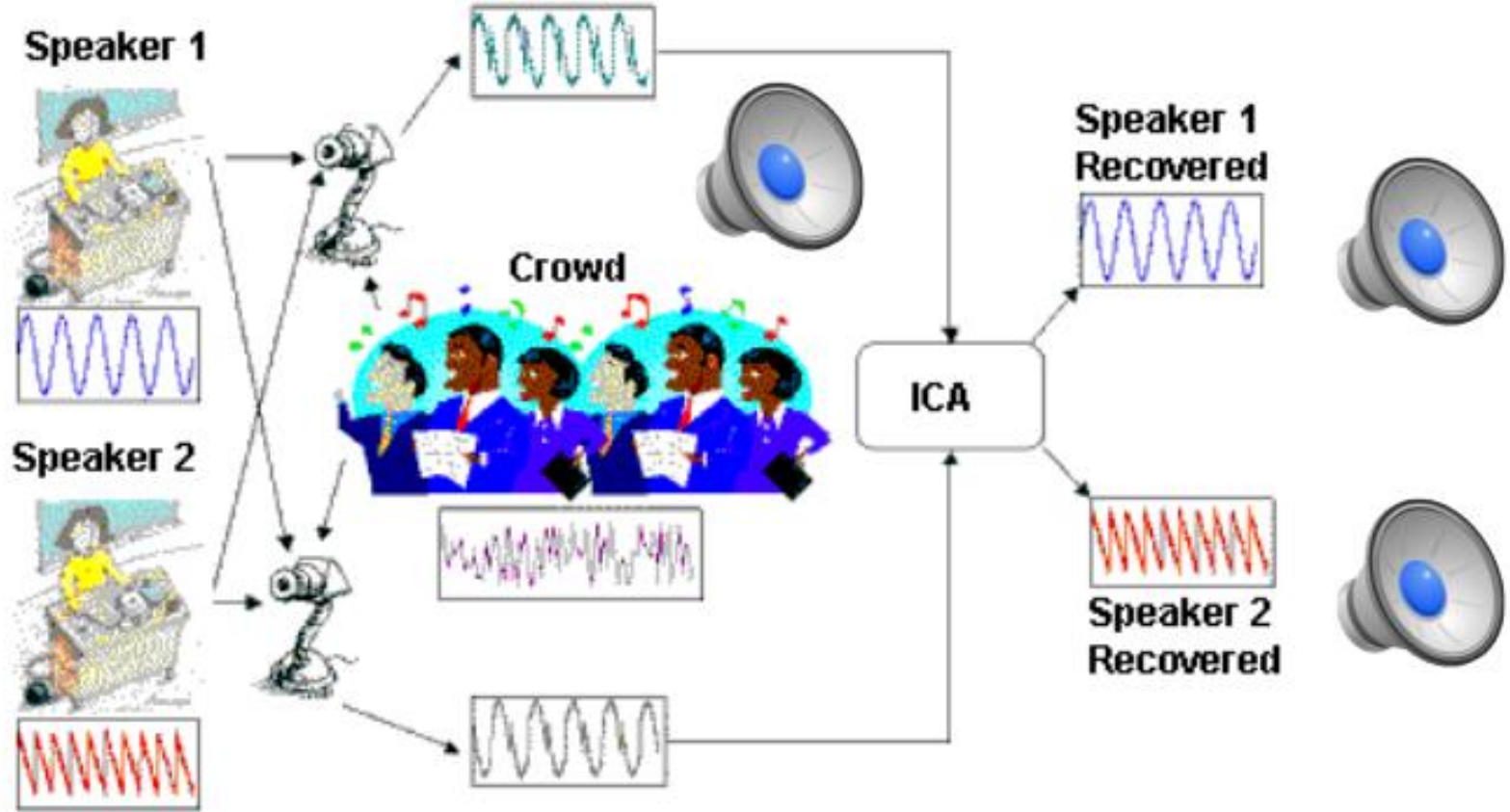
Market segmentation

Astronomical data analysis

Eğitici-siz öğrenme

Bağımsız bileşen analizi – birleşik bir sinyali orijinal kaynaklarına ayırın

Eğiticişiz öğrenme

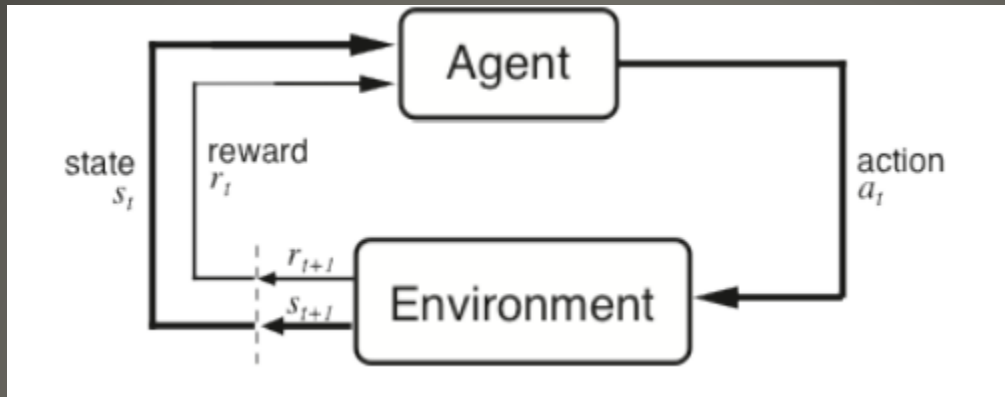
(Gecikmeli) ödülleri olan bir dizi durum ve eylem verildiğinde, bir politika çıktısı alın

- Politika, belirli bir durumda ne yapacağınızı söyleyen durumlardan ve eylemlerden oluşan bir haritalamadır.

- Örnekler:

- Kredi atama sorunu
- Oyun oynama
- Bir labirentte robot
- Elinizde bir direği dengeleyin

Takviyeli öğrenme

- Ajan ve ortam ayırık zaman adımlarında etkileşime girer: $t = 0, 1, 2, K$
- Ajan, t adımındaki durumu gözlemler: $s_t \in S$
- t adımındaki eylem üretir: $a_t \in A(s_t)$ 'de
- sonuç ödülü alır: $r_t + 1 \in \mathcal{R}$
- ve ortaya sonraki duruma geçiş yapar

Takviyeli öğrenme

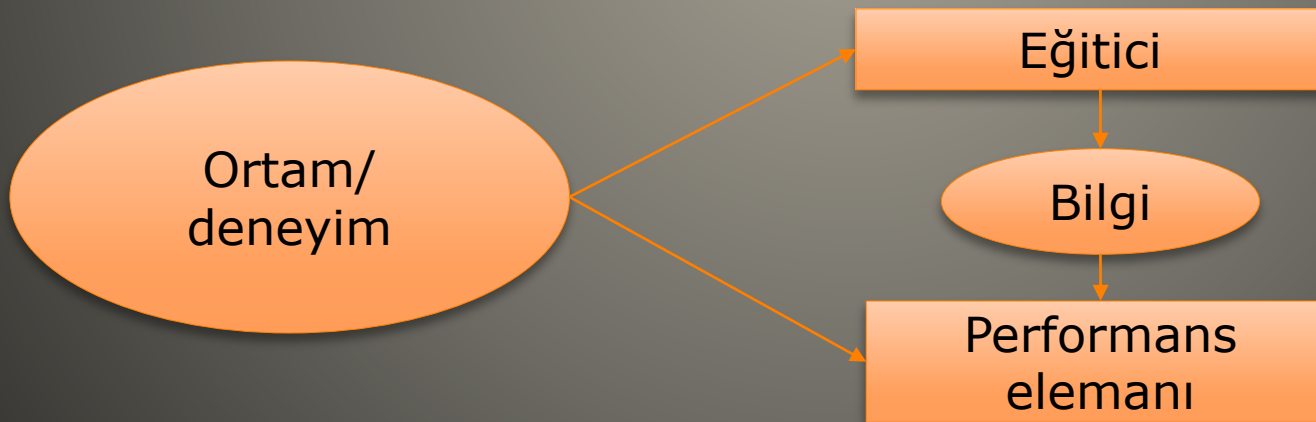

<https://www.youtube.com/watch?v=4cgWya-wjgY>

Takviyeli öğrenme

- Eğitim deneyimini seçin
- • Tam olarak ne öğrenileceğini seçin
- – yani **hedef fonksiyon**
- • Hedef işlevin nasıl temsil edileceğini seçin
- • Deneyimden hedef işlevi çıkarmak için bir öğrenme algoritması seçin

Bir öğrenme probleminin tasarımı

- Genellikle eğitim ve test örneklerinin bağımsız olarak aynı genel veri dağılımından alındığını varsayıyoruz.
- – “Bağımsız ve özdeş olarak dağıtılmış”
- Örnekler bağımsız değilse toplu sınıflandırma gerektirir
- Test dağılımı farklıysa, transfer öğrenimi gerektirir.
- Her makine öğrenme algoritması 3 bileşen içerir:
  - Gösterim
  - Optimizasyon
  - Değerlendirme

Eğitim ve Test Dağılımı

- **Numerik fonksiyonlar**
  - Doğrusal regresyon
  - Sinir ağları
  - Destek vektör makinalar
- **Sembolik gösterimler**
  - Karar ağacı
  - Önerme mantığındaki kurallar
  - Birinci dereceden yüklem mantığındaki kurallar
- **Örnek-tabanlı fonksiyonlar**
  - En yakın komşu
  - Durum-tabanlı
- **Olasılık tabanlı grafiksel modeller**
  - Naive Bayes
  - Bayes ağları
  - Saklı markov modelleri
  - Markov ağları

Farklı Fonksiyon Gösterimleri

- Gradyan azalımı
  - Algılayıcı
  - Geriye yayılım
- Dinamik programlama
  - HMM öğrenme
  - Olasılık tabanlı öğrenme
- Böl-yönet
  - Karar ağacı
  - Kural öğrenme
- Evrimsel hesaplama
  - Genetik algoritma
  - Genetik programlama
  - Diferansiyel gelişim vb.

Farklı Arama/Optimizasyon Yöntemleri

- Doğruluk
- Hassasiyet ve geri çağırma
- Kare hatası
- Olasılık
- Arka olasılık
- Maliyet / Fayda
- Marjin
- Entropi
- K-L ayrışması vb

Değerlendirme

Döngü

- Alanı, ön bilgileri ve hedefleri anlayın
- Veri entegrasyonu, seçimi, temizleme, ön işleme vb.
- Modelleri öğrenin
- Sonuçları yorumlayın
- Keşfedilen bilgileri konsolide edin ve dağıtın

Pratikte Makine Öğrenmesi